

B O G A N M E L D E L S E R

Burgess Cameron: The Determination of Production. An Introduction to the Study of Economizing Activity. Cambridge University Press, Cambridge 1954. xv + 100 s. Pris 18 s.

Formålet med denne lille bog er at gøre rede for, hvordan produktion og priser bliver bestemt, dels i hver enkelt af de sektorer, hvori samfundets produktionsmaskineri kan opdeles, dels i samfundet taget som helhed. Unægtelig en stor opgave at ville klare på 100 sider, men forf. hævder, at med given teknisk viden er samfundets produktionsstruktur i virkeligheden en temmelig enkel affære. Når det modsatte kunne se ud til at være tilfældet, beror det udelukkende på, at antallet af sektorer (industrier, varer) er så stort; selve mekanikken i systemet er ikke mere indviklet, end at man kan få alle væsentlige træk med i en hypotetisk model med kun 4—5 sektorer, og hvis formålet blot er at forklare systemets virkemåde, er en sådan model derfor fuldt tilstrækkelig.

Problemet om, hvorledes produktionsomfanget bestemmes, kan som bekendt angribes enten ved en helt aggregeret makromodel à la Keynes, hvorved man dog ikke får fat på produktion og prisdannelse i de enkelte industrier, eller ved en partiel analyse for hver enkelt industri, hvorved til gengæld sammenhængen mellem delmarkerne går tabt — medmindre man kobler dem sammen i en generel ligevægtsanalyse, hvor produktion, pris- og indkomstdannelse i samtlige sektorer forklares simultant. Det er denne sidste problemstilling, Cameron anlægger.

Som udgangspunkt vælger han et simpelt system — illustreret ved et numerisk eksempel — hvor der kun er én produktionssektor. Der er kun én produktionsfaktor (arbejdskraft), der er koblet til produktionsomfanget ved en produktionsfunktion; konsumenterne forbruger hele deres indkomst, og det bliver da den disponible mængde arbejdskraft, der bestemmer produktionens omfang. Indkomstfordelingen

klares ganske summarisk ved en hypotese om en »normal« profit på 6 % af produktionsværdien (afvigelser fra denne rate antages at blive modvirket ved til- og frastrømning af driftsherrer). Endelig bestemmes det absolutte pris- og indkomstniveau — altså modellens monetære side — ved en kvantitetsligning og en given pengemængde.

Herefter udvides modellen til at omfatte et samfund med 3 sektorer (varer), hvorav den ene foruden arbejdskraft bruger de to andre sektorerers produkter som inputs, således at der etableres et krydsløb. De tekniske produktionskoefficienter antages nu at være faste. Man får m. a. o. en Leontief-model, dog ikke af den sædvanlige »åbne« type, idet konsumenternes efterspørgsel ikke er givet, men bestemmes i selve modellen; for enkelheds skyld antages det til en begyndelse, at konsumenterne fordeler deres indkomst på de tre varer i fast proportion. — Mekanikken i denne model er yderst letfattelig, og det vises i et tal eksempel, hvorledes systemet kan løses.

Denne simple interdependens-model er imidlertid karakteriseret ved, at den ikke levner megen plads for egentlige økonomiske overvejelser. Tilgangen på arbejdskraft betragtes som given, ikke som et resultat af et økonomisk valg under hensyntagen til lønhøjden m. v.; der er ingen substitutionsmuligheder i produktionen (faste tekniske koefficienter) eller i forbruget (faste budgetprocenter); etc. etc. Nu er det imidlertid netop sådanne valgmuligheder, der interesserer os i den økonomiske teori — økonomiseringen består jo i at vælge det optimale blandt en række alternativer — og først når de bringes ind i billedet, bliver modellen tilstrækkelig realistisk. Herom handler da også størstedelen af bogen; de forskellige former for økonomisk valgfrihed og økonomisk optimering indføres én for én i modellen, — en sund og naturlig fremgangsmåde, hvis pædagogiske fordele er åbenbare.

Først droppes forudsætningen om limi-

B O G A N M E L D E L S E R

Burgess Cameron: The Determination of Production. An Introduction to the Study of Economizing Activity. Cambridge University Press, Cambridge 1954. xv + 100 s. Pris 18 s.

Formålet med denne lille bog er at gøre rede for, hvordan produktion og priser bliver bestemt, dels i hver enkelt af de sektorer, hvori samfundets produktionsmaskineri kan opdeles, dels i samfundet taget som helhed. Unægtelig en stor opgave at ville klare på 100 sider, men forf. hævder, at med given teknisk viden er samfundets produktionsstruktur i virkeligheden en temmelig enkel affære. Når det modsatte kunne se ud til at være tilfældet, beror det udelukkende på, at antallet af sektorer (industrier, varer) er så stort; selve mekanikken i systemet er ikke mere indviklet, end at man kan få alle væsentlige træk med i en hypotetisk model med kun 4—5 sektorer, og hvis formålet blot er at forklare systemets virkemåde, er en sådan model derfor fuldt tilstrækkelig.

Problemet om, hvorledes produktionsomfanget bestemmes, kan som bekendt angribes enten ved en helt aggregeret makromodel à la Keynes, hvorved man dog ikke får fat på produktion og prisdannelse i de enkelte industrier, eller ved en partiel analyse for hver enkelt industri, hvorved til gengæld sammenhængen mellem delmarkerne går tabt — medmindre man kobler dem sammen i en generel ligevægtsanalyse, hvor produktion, pris- og indkomstdannelse i samtlige sektorer forklares simultant. Det er denne sidste problemstilling, Cameron anlægger.

Som udgangspunkt vælger han et simpelt system — illustreret ved et numerisk eksempel — hvor der kun er én produktionssektor. Der er kun én produktionsfaktor (arbejdskraft), der er koblet til produktionsomfanget ved en produktionsfunktion; konsumenterne forbruger hele deres indkomst, og det bliver da den disponible mængde arbejdskraft, der bestemmer produktionens omfang. Indkomstfordelingen

klares ganske summarisk ved en hypotese om en »normal« profit på 6 % af produktionsværdien (afvigelser fra denne rate antages at blive modvirket ved til- og frastrømning af driftsherrer). Endelig bestemmes det absolutte pris- og indkomstniveau — altså modellens monetære side — ved en kvantitetsligning og en given pengemængde.

Herefter udvides modellen til at omfatte et samfund med 3 sektorer (varer), hvorav den ene foruden arbejdskraft bruger de to andre sektoreres produkter som inputs, således at der etableres et krydsløb. De tekniske produktionskoefficienter antages nu at være faste. Man får m. a. o. en Leontief-model, dog ikke af den sædvanlige »åbne« type, idet konsumenternes efterspørgsel ikke er givet, men bestemmes i selve modellen; for enkelheds skyld antages det til en begyndelse, at konsumenterne fordeler deres indkomst på de tre varer i fast proportion. — Mekanikken i denne model er yderst letfattelig, og det vises i et tal eksempel, hvorledes systemet kan løses.

Denne simple interdependens-model er imidlertid karakteriseret ved, at den ikke levner megen plads for egentlige økonomiske overvejelser. Tilgangen på arbejdskraft betragtes som given, ikke som et resultat af et økonomisk valg under hensyntagen til lønhøjden m. v.; der er ingen substitutionsmuligheder i produktionen (faste tekniske koefficienter) eller i forbruget (faste budgetprocenter); etc. etc. Nu er det imidlertid netop sådanne valgmuligheder, der interesserer os i den økonomiske teori — økonomiseringen består jo i at vælge det optimale blandt en række alternativer — og først når de bringes ind i billedet, bliver modellen tilstrækkelig realistisk. Herom handler da også størstedelen af bogen; de forskellige former for økonomisk valgfrihed og økonomisk optimering indføres én for én i modellen, — en sund og naturlig fremgangsmåde, hvis pædagogiske fordele er åbenbare.

Først droppes forudsætningen om limi-

tationalitet i produktionen, idet der indføres en egentlig produktionsfunktion, der tillader substitution; faktorkombinationerne bliver da først determinerede, når man indfører et sæt marginale betingelser for optimum (grænseproduktiviteterne skal forholde sig som faktorpriserne), og de vil nu ændre sig med faktorpriserne. Dernæst indføres et sæt efterspørgselsfunktioner af den normale type, hvor forbrugssammensætningen varierer med de relative varepriser. Der indføres alternative muligheder for anvendelsen af indkomsten, forudsætningen om fast faktortilgang undersøges, o. s. v. o. s. v. På denne måde når man efterhånden frem til en passende generel model, og det antydes, hvorledes den kan dynamiseres, og stabilitetsproblemet diskuteres, uden at det dog kommer længere end til verbalt formulerede antydninger.

Det må siges at være en fortjenstfuld indsats, at dr. Cameron har givet os en samlet fremstilling af den generelle ligevægtsanalyse, hvor der er taget hensyn til den nyeste udvikling (især input-output analysen). At det ikke alt sammen er lige nyt eller originalt, er ingen indvending, når det som her drejer sig om en mere eller mindre lærebogsagtig fremstilling. Derimod kan man indvende, at forf. ikke rigtig har gjort sig klart, hvilken læserkreds han vil henvende sig til. Man har indtryk af, at han egentlig har villet skrive to bøger: dels en kortere fremstilling af den generelle ligevægtsanalyse for relativt viderekomne læsere, der kan forudsættes at kende de enkelte områder af den økonomiske teori, der føjes sammen til en generel interpendensmodel, og dels en langt mere omfattende fremstilling, der bygger det hele op fra grunden og derfor må blive noget i retning af en hel lærebog i økonomisk teori på elementært grundlag. Som bogen nu fremtræder, er den et kompromis mellem disse to, med de pædagogiske mangler, som nødvendigvis følger deraf.

F. eks. gives der på side 32—36 en kort fremstilling af efterspørgselsteorien på valghandlingsteoretisk grundlag. Dette afsnit er i sit indhold så elementært, at den mere viderekomne læser ikke vil finde noget

nyt i det, men er på den anden side så koncentreret, at det næppe kan læses af begyndere uden vanskelighed (der er således ingen grafiske illustrationer). Det er sikkert også lovlig optimistisk at vente, at et appendix, der forklarer, hvad en funktion og en differentialkvotient er for noget, vil sætte læsere uden matematiske forkundskaber til at forstå en bog, der vrimler med matematiske eksempler. Det gør bestemt heller ikke bogen lettere at læse, at de ligningssystemer, som illustrerer fremstillingen, og som man helst må løse for at kunne følge med, tildels er opgivet i verbal form; en del af ligningerne må nøjsommeligt hales ud af teksten. Dette gælder allerede den indledende simple model, og særlig grelt er det ved de mere generelle modeller s. 30 og 37—39. — Til gengæld glæder man sig over den særdeles overskuelige måde løsningerne til disse ligningssystemer er stillet op på i transaktionstabeller.

Nogle detaljer: S. 16 siges det i en note, at normativ økonomi går ud på at finde, med hvilke midler et givet mål kan realiseres. Det er vist ikke det, vi andre forstår ved normativ. — Det er galt, at grænseproduktiviteten af en limitational produktionsfaktor altid er nul (s. 28); det kommer an på, hvilket punkt man går ud fra. — Side 36 siges det, at »there can be no doubt that individuals have a definite conception of real income and so in reality the statistician's task is to construct a price index which most closely corresponds to that conception«. Gid det var så enkelt.

Side 77, i en note, findes nogle udmærkede betragtninger, som fortjener at fremdrages, over det almindelige solderi med udtømmelige ressourcer; det siges meget træffende, at »it is impossible not to ask whether a community which ignores this problem—as it appears the present civilization has largely done—and proceeds to use up these resources as rapidly as possible, is in fact being economical—however careful it may be in making the other [economic] choices we have examined«.

Sven Danø.¹

1. Cand. polit., universitetsadjunkt, Københavns Universitet.